

Skogslund, dets historie og omgivelser

”Skogslund” er en lille torp på 1.45 ha. som ligger i den østlige del af Småland, Kalmar län, Nybro kommune. Nærmeste by med en enkelt Coop forretning og en tankstation er Alsterbro 12 km mod sydvest. Sognet, og dermed den nærmeste kirke er Kråksmåla mod nord.

Skogslund ligger helt omgivet af skov. Nærmeste bebyggelse er ejendommen Grönlund, som ligger en halv km nordvest for Skogslund af vejen mod Grönlid. Der er ingen andre naboer. Tæt på østsiden af ejendommen går en skovvej, ”Sandvikvejen”, mod nordøst

ned til naturreservatet med den større sø Allgunnen, som nås efter ca. 1 km. Skogslund ligger på 3 sider omgivet af ”Ekoparken Hornsjö” som er ejet af Sveaskog (staten), og mod nordvest af Grönlunds skov.

Adressen er ”Skogslund, Mjöshyltan 180, Alsterbro”. Men da 180 er sidste hus i området ”Mjöshyltan”, og da Skogslund grænser op til naboområdet Grönlid, er postadressen i stedet Skogslund, Grönlid. Huset ligger således både uden for Grönlid og uden for Mjöshyltan, og er derfor ofte blevet glemt i egnsberetninger.

Skogslund i 50-erne

Ifølge købspapirene fra vor overtagelse af ejendommen går Skogslunds historie tilbage til 1850-erne. På det tidspunkt var Skogslund antagelig en torp under Mjöshyltan matr. 1:1. 3. oktober 1892 'afsondres' ejendommen og bliver derved en selvstændig matrikel med benævnelsen Mjöshyltan 1:3. På det tidspunkt har Johan August Jonsson (Jonsfon?) f. 26. september 1850 † 1925 gift den 7. december 1878 med den 9 år yngre Anna Gustafson Johansdatter f. 3. september 1859, formodentlig overtaget Skogslund. Johan benævnes 'Jordtorpara' i husforhørs bogen i 1897.

Samme år optræder matriklen Skogslund på et 'afgrænsningskort' for Mjöshyltan. På det tidspunkt er den gamle stald langs syd skellet indtegnet samt et lille hus omtrent der hvor vort nuværende stuehus er bygget.

Sidstnævnte må være den oprindelige 'enkeltstuga' hvorpå det nuværende hus er bygget og udvidet i 1936. Det er uklart om Johan Jonsfon var første bosætter på Skogslund eller han eventuelt er født dér omkring bygningen af den første stald/bolig og jordkælder på grundens sydlige del omkring 1850.

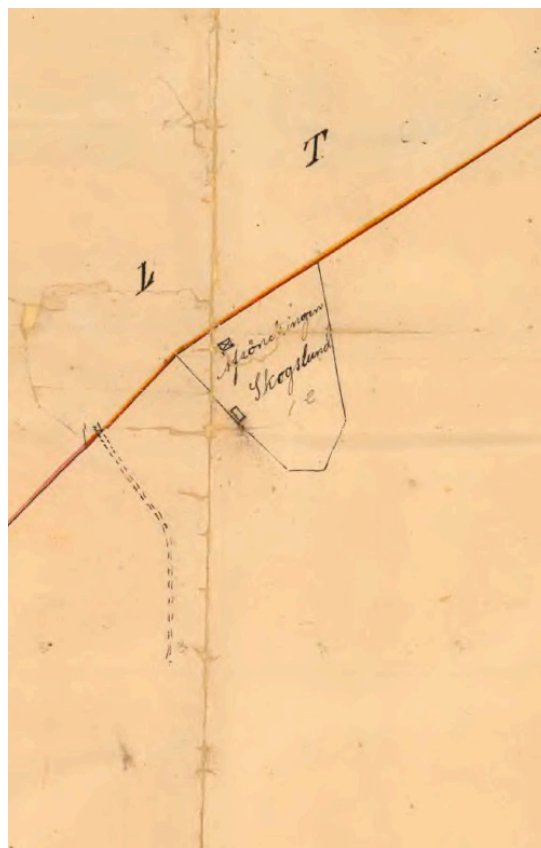
I så fald, hvem var hans forældre (hans far må vel have heddet Jon?).

Huset på matrikelkortet fra 1897 er en såkaldt 'enkeltstuga', dvs. en rektangulær bygning i et plan med lav rejsning, bygget af liggende tømmer, bestående af én stue som er den nuværende stue, et værelse som er det nuværende pejse-værelse og et køkken som i dag er 1/3 af det nuværende køkken.

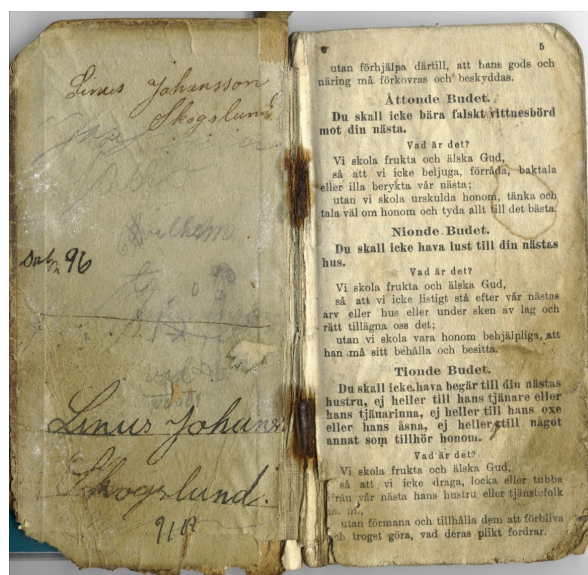
Lofthøjden var betydeligt lavere end i dag. De oprindelige tømmervægge udgør stadig den nedre grundkonstruktion i den oprindelige del af huset.

Ægteparret Johan og Anna Jonsson får 7 børn, så der har været trangt i den lille 'enkeltstuga':

- 06.01.1880 Karl Alfred Theodor
- 18.06.1886 Anna Berta Victoria
- 19.04.1889 Nanny Adéle
- 09.04.1892 Sigrig Adeline Gustafson
- 21.02.1895 Amanda Ottilia
- 20.08.1898 Johan August Linus
- 28.01.1902 Josef Emanuel

Nybro Mjöshyltan 1:2 har tillkommit genom avsondring år 1892. Lantmäteriet har tyvärr inga handlingar i sitt arkiv. Fastigheten finns inritad på en karta rörande rågångsutstakning på Mjöshyltan 1:1 från år 1897, utdrag från denna karta bifogas.

Husbibelen, fra 1896? Linus har skrevet 9.1.19. er det 1919?

Linus var en flittig 'graffiti' tegner. Hans signatur findes utallige steder, på trappen op til 1. salen i forrådsskuret dateret 1915, i biblen fra 1919, i brænderummet og flere andre steder.

Alle Johans og Annas børn har formodentlig gået på den gamle skole i Södra Nyanäs, da de har været for gamle til at have gået i Grönlids nye skole fra 1925.

Mimmi Eliasson, lärarinna i Grönlids skola någon gång på 1920-talet. Skolan kom till 1925.

Ref. a

Det er i dag svært at forstå hvordan man har kunne brødføde 7 børn og 2 hårdt arbejdende voksne af 1,4 ha. jord, fyldt med sten, stenkuber og klippegrund som flere steder stikker frem. Det har således nok kun været omkring halvdelen af arealet som direkte har kunnet anvendes til afgrøder som græs og korn.

Mange udslidte hestesko i forskellige størrelser viser at der har været hest på Skogslund.

Den u-dyrkede træbevoksede nordøstligste og østligste del af grunden har været indhegnet for sig og antagelig anvendt til græsning for geder og- eller får.

På luftfotoet fra 1950-erne ses, at der har været et grisehus op ad grundens sydlige grænse.

Resterne af tømmerslæder vidner om aktiviteter uden for grundens område. Om dette har været lønnet arbejde for skoven eller for Mjöshyltan vides ikke.

Af rester af gamle hegn kan man se at noget af statsskoven syd for grunden har været brugt til dyrehold.

Af de mange husholdningsting som var opbevaret på loftet af forrådshuset ses, at skoven har indgået i husholdningen. Mange siv-flettede bikuber vidner om biavl, hvor honning enten har været til eget brug, eller været en handelsvare. Ligeledes naturligvis bær, plukket i skovene, hvilket ses af sigter blåbærriver og bærbeholdere.

Der er ikke fundet fiskeredskaber, så søen Allgunnen har tilsyneladende ikke været tilgængelig for Skogslund, på trods af nærheden.

Et godt stykke fra Skogslund i sydvestlig retning via stien, i statsskoven nede ved mosen nord for Trehörningen, er der spor efter landbrugsaktivitet, måske dyrehold. Mosen er forsøgt drænet ved grøftegravning og ét sted står dele fra efterladte vogne. På nedenstående 'Ekonomiska kartan' fra 1944 ses den drænedde mose vist gulmærket som opdyrket område.

Det samme gør området sydøst for Skogslund. Dette vådområde er ligeledes forsøgt drænet ved grøftegravning, her i den sydøstlige del af mosen. Det ser dog ikke ud til at projektet er lykkedes og der er ikke andre spor efter aktivitet end grøften som stadig er delvis virksom.

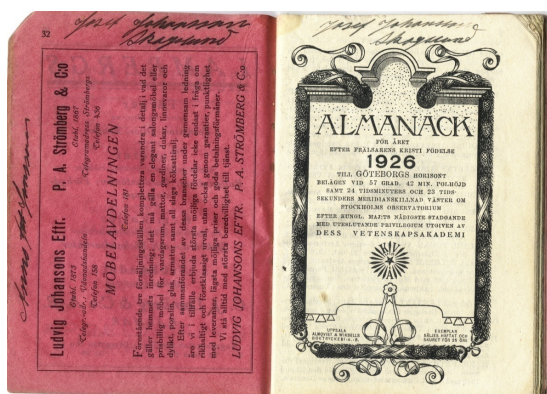
Kan det tænkes at nærboende torpere fra f.eks. Skogslund havde tilladelse til landvinding i statsskoven og efterfølgende brug til f.eks. græsslåning og måske græsning / dyrehold?

Uddrag af Ekonomiska kartan, Nycleven 1944

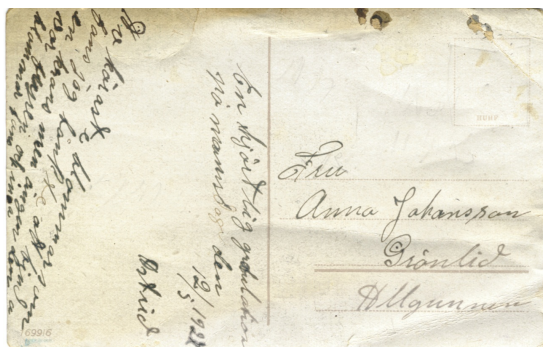
Faderen Johan August Jonsson dør i 1925, 75 år gammel. Om nogle af børnene stadig bor hjemme i Skogslund ved faderens død ved vi ikke, men vi ved at Josef bor sammen med moderen i 1926, hvor de deler Almanak.

Vi ser også fra signeringen i almanakken, at Anna naturligt nok, bruger 'Jonsson' som efternavn.

Almanak med Anna Jonsson og sønnen Josef Johanssons signering

Det er nok mest sandsynligt at alle andre børn end Josef har forladt hjemmet på dette tidspunkt. Vi ser en Astrid i 1927 sende et postkort til Anna på hendes navnedag den 12. maj. Hvorfor hun skriver Johansson, vides ikke. Det må være en fejl!

Josef gifter sig **den ?** med den 7 år yngre Gunhild Karlsson f. 1909 † 1989 fra Källtorpet. Herved blev Skogslund og Källtorpet vævet sammen familiemæssigt og ejermæssigt. Gunhild er datter af Karl Emil Johansson fra Källtorpet f. 2. december 1871 på torpet Ryet † 18. september 1956. (ref. b)

Källtorpet:

Källtorpet blev grundlagt, opdyrket og bebygget af 'Skruben' (ref. c). Gunhilds far, Karl Emil Johansson har følgende beretning om Källtorpet og 'Skruben' (ref. d):

Torshult bybor kallar skämtsamt nuvarande Grönlid för 'Skrubs socken' och menar

därmed att bebyggelsen där, är en socken för sig. Denne 'socken' hade fått sitt namn efter en gubbe som gick under namnet 'Skruben' vilken odlade och byggde upp Källtorpet. Et år inträffade en sträng och håår vinter med mycket snö. Mannen, som bodde ensam och var gammal och orkeslös, måste helt lita på goda människors hjälp för sitt uppehälle. Sitt lilla lösöre hade han tvingats byta mot matvaror, och torparen Trio hade lovat komma med lite potatis, om han fick slipsten i utbyte. När Trio kom till Källtorpet fann han Skruben ligga död vid en tråkubb intill spisen: han höll en barkbit i handen och i spisen stod en kopp med bottenfruset vatten. Mannen hade svultit ihjäl' (fra Anders Johanssons bog 'Gården vid berget')

Karl Emil Johansson bliver bosiddende på Källtorpet på et tidspunkt efter 'Skrubens' død. Bygningerne brænder omkring år 1900 og nye bygninger opføres lidt syd for brandtomten (ref. e). Gulhild Karlsson fødes antagelig på Källtorpet (f. 1909), og kaldes Gullan.

På et tidspunkt står Karl-Johan Karlsson kaldet Malm opført som ejer af Källtorpet (ref. f). **Er han Karl Erik Johanssons søn og dermed Gunhilds bror?** Senere bliver Gunhild ejer af Källtorpet, og ved Gunhilds død i 1989 overgår det til datteren som sælger til tyskere i 2011.

Livet på Skogslund:

Josef gennemfører i 1936 en gennemgribende ombygning og modernisering af beboelseshuset. Der bygges en grundmuret vinkel på det eksisterende hus, underetagen forhøjes og hele tagkonstruktionen fornyes med Mansard-spær, hvilket efterlader en 1. sal med mulighed for indretning med fuld ståhøjde i hvad der svarer til hele husets nye

grundareal (72 m²). Der laves indertag med tagpap og udvendigt beklædes taget med beton tagsten. Tagetagen forbliver dog u-indrettet, og der er stadig hverken indlagt vand, el eller køkkenvask.

I 1942 får Josef og Gunhild Johansson et barn som døbes Vivianne Gullan, † 2020, sidstnævnte dåbsnavn efter hendes mors kælenavn. Josef er da 40 år gammel og Gunhild 33 år gammel.

Tagetagen forbliver stadig u-indrettet, antagelig da der ikke kommer de flere børn som de måske havde håbet på.

Kråksmåla kirkegård

Der indrettes i stedet et mindre u-isoleret sommerrum til Vivianne på første salen af vinkeltilbygningen.

1 juli 1963 indlægges el og der monteres el-radiatorene i alle rum.

Josef Johansson dør 1977 og begravnes sammen med faderen på Kråksmåla kirkegård. **Hvor er moderen Anna begravet?**

Gunhild lever nu alene, stadig uden indlagt vand og uden vask- og afløb. Der er dog installeret telefon.

Gunhild dør 1989, efter sigende alene. Hun findes død af købmanden, som kom ugentligt i hans Volvo PV-varevogn.

Vivianne Gullan, som nu er gift og har efternavnet Barbro Karlsson boende på ..... i Skogshult, ejer nu både Källtorpet og Skogslund, men begge ejendomme står ubeboet hen en tid.

Vivian Karlsson sælger den 25. juli 1990 Skogslund til Claes Svensson. Claes er ugift

skolelærer fra Stockholm, med forældre boende på Øland.

Claes har Skogslund i 14 år hvor han bl.a. fornyer tagbelægningen på hovedhuset med nye beton tegl, engagerer Antisimex til 'husbukke sanering' samt installerer en elektrisk vandpumpe i den 35 meter dybe, borede brønd. Vandet skal dog stadig hentes i spande ved brønden.

Claes havde i hans tid ikke foretaget nogle ændringer indendørs, så huset var, ved vor overtagelse, stort set i samme stand som ved Gunhilds død i 1989.

Henrik og Anna-Grethe Rolsted køber Skogslund 5. august 2004.

Herved har Skogslund haft følgende ejere:

1850 – 1892: **Hvem grundlagde Skogslund?**

1892 – 1925: Johan og Anna Jonsson

1925 – 1977: Josef og Gunhild Johansson

1977 – 1989: Gunhild Johansson

1989 – 1990: Vivianne Gullan Barbro Karlsson

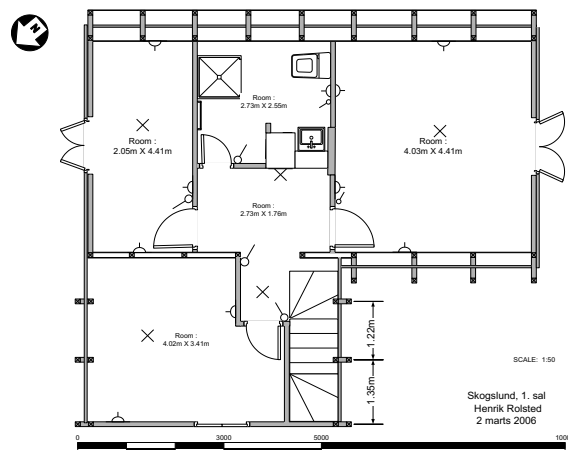
1990 – 2004: Claes Svensson

2004 - : Henrik og Anna-Grethe Rolsted

Da vi overtog Skogslund var der en del forfald og en del forbedringer som kunne gennemføres.

Forstuen kunne ikke anvendes da gulvet var spist af hestemyrer. Det ville også være nødvendigt at indrette 1. salen hvis vi skulle kunne have overnattende gæster.

Og ønsket om indlagt vand, afløb fra køkkenet, kloak og badeværelse trængte sig også på, og blev udført i årene efter overtagelsen.

Første salen efter isolering og indretning

Den gamle lade / beboelse stod desværre ikke til at redde. Der var intet tilbage af taget, ja faktisk var det kun den ene gavl og noget af den ene side som stadig stod delvist op. De gamle asbestplader blev samlet sammen så godt det var muligt, og derefter blev resten brændt.

Den gamle lade før 'ilningen'

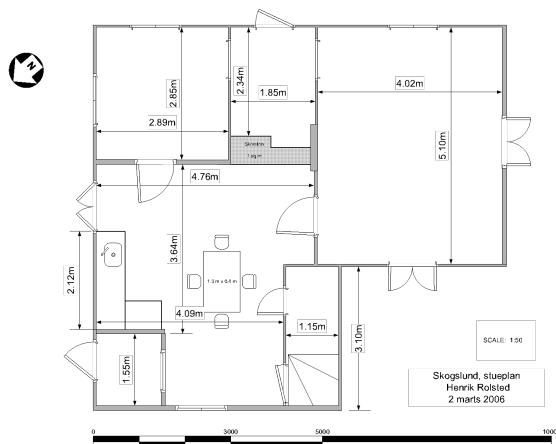
Senere opførtes en ny lade ved siden af den gamles oprindelige placering.

Den nye lade opført 2018

Der er ikke lavet ændringer af hovedhuset udvendigt.

Indvendigt er baggangen til 1. salen indskrænket til en lille forstue og resten er inddraget i køkkenet. Herved blev dette 2. udvidelse, nu til 3 gange det oprindelige størrelse.

Grundplan efter udvidelse og indretning køkken

Samtidig er køkkenet indrettet med nye køkkenskabe og moderne faciliteter samt en ekstra brændeovn. Arrangementet omkring det gamle brænde-komfur er søgt uforandret.

Under et besøg af Vivianne, hendes søn, svigerdatter og sønnesøn, oplyste sønnen at han havde været med til at installere det nuværende gul-omaljerede 'moderne' brænde-komfur.

Stuen er helt uforandret, med sit gamle mønstrede tapet, som sandsynligvis går helt tilbage til ombygningen i 30-erne.

Der er lavet en ny veranda i 2012, som er en lille meter bredere end den originale. Verandaen, der er opført i samme stil som den oprindelige, ligger nu symmetrisk imellem de to vinduer, hvor den tidligere lå symmetrisk omkring verandadøren.

Efterfølgende er den uoriginale verandadør udskiftet til en lavere og bredere, gammel 'pardør' i stil med hvad huset helt oprindeligt har haft.

Forrådsboden fik i 2021 nyt tag, hvor beton-tagstenene, som var lagt oven på det oprindelige spåntag, blev fjernet. Desværre var det oprindelige spåntag ikke til at redde. Dette blev i stedet erstattet af tagbrædder, som blev beklædt med tagpap, lagt i vandrette baner.

Som tyverisikring af løvsøre og værktøj, er der opsat en container sydligt langs øst skellet. Containeren er træbeklædt og rødmalet og forsynet med 45-graders stålpladetag.

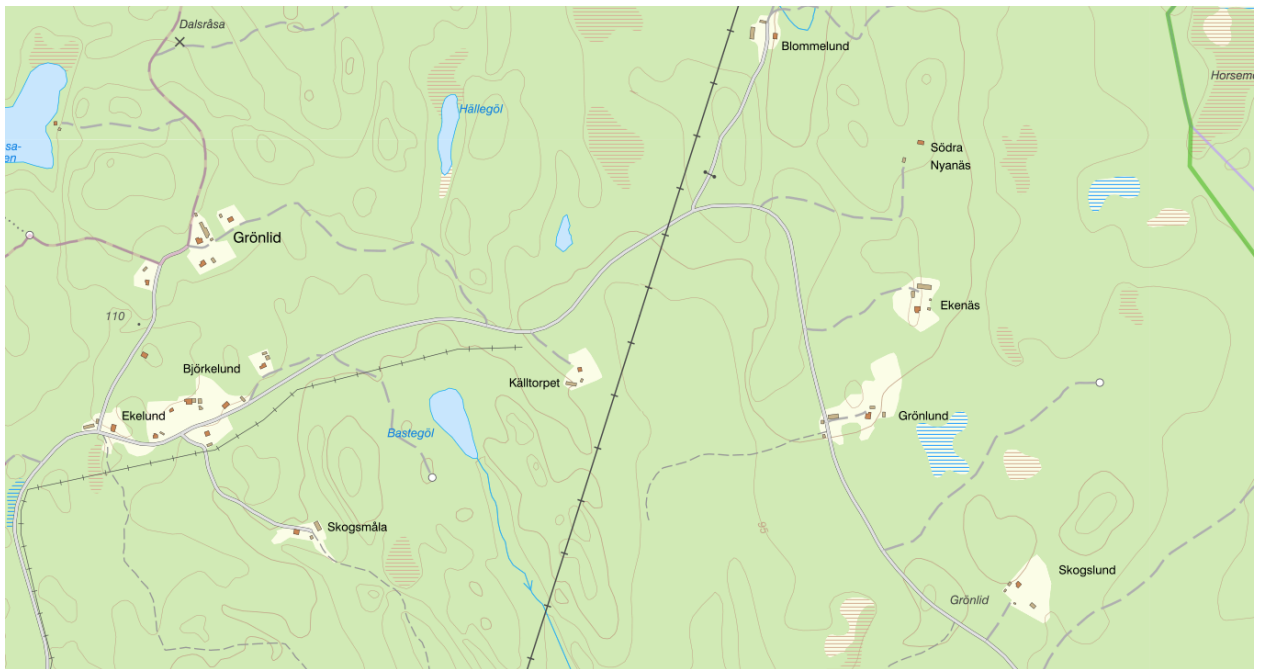

Skogslund i nyere tid. Den nye lade ses mod sydvest-skellet.

Skogslylltan.

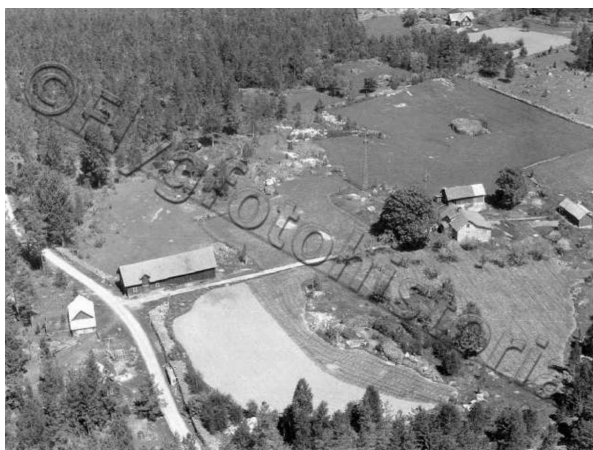
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Top, ägare, verk och inrättningar m. m. under öfverstående fastighet. Personens för- och tillnamn samt familjeställning, äfvensom personens titel, om nämnd så den i kol. 2 angifves.	Yrke (tjänst, ställning, yrke) Så som (främmande) Lyfte (fullständigt, stannojuk- don, löst, bländhet, delstämhet)	Föd år	dag och mån	Födort (församling i län eller i stad).	Värd år, dag och mån	Gift år, dag och mån	Enkling, änka eller frånkild år, dag och mån	Inflyttad eller öfverförd. Från förs i län eller i stad, eller såda i församling-bok eller boken öfver öfverförd.	År, dag och mån	11 Kronans kännetecken	12 Tjänst i Skrifv. Högst II. Särsk. Kännetecken	13 Bevinst husförbr år	14 Anteckningar om frejd, rättshinder, äkte konstbetyg; skiljebrev, barns legalisering; d tröskännet; främmande nationalitet, d vid sedskost utom riket
1	<i>Skogslund.</i>												
2	<i>Johan August Jonsen Jorletorp</i>		50	26	<i>Stråsmåla</i>		1872					97-102	
3	<i>H. Anna Gustaf Jonsdotter</i>		59	3	"							99, 02, 03 07, 08, 09 92, 99, 02 07, 10	
4	<i>S. Carl Manfred Theodor Jörkbovare</i>		80	6	"								
5	<i>d. Anna Bertil Viktorin</i>		86	18	"								
6	<i>d. Nanny Adèle</i>		89	19	"							97	
7	<i>d. Sigrid Adela Gustaf</i>		92	9	"							07, 10	
8	<i>d. Amanda Ottilia</i>		95	22	"								
9	<i>S. Johan August Linus</i>		98	28	"								
10	<i>A. Josef Emanuel</i>		02	29	"								
11	<i>d. Sigrid Adela Gustaf</i>		98	9	"		1873	<i>Blindern Stockholm 1877</i>					<i>Syvan - B. n. s. 2/1913.</i>

Naboer

Grönlund matr. nr 3:13, 30 ha:

Naboejendom og skoven mod nord-vest. Huset ligger 500 meter nordvest for Skogslund. Ejers af Conny Gustafsson, Margonna Runnesson og May Laila Weronika Skanbäck. Ejers endvidere matr nr. 3:1, 1:14, 2:6, 2:20, i alt 133 ha skog.

Grönlund i 50-erne

Ekenäs matr. nr 3:29:

Beliggende 800 meter nord for Skogslund. Ejers af sønnen til et tysk, pensioneret ægtepar fra Kiel (Plöen) Jörg Janzen samt Niklas Zernitz.

Ekenäs i 50-erne. Set mod vest.

Södra Nyanäs, matr. nr 1:41:

Beliggende ca. 1200 meter nord for Skogslund. Sidste beboer Emil Erlandsson ca. 1950. Grunden har rummet mange bygninger hvoraf kun fundamenterne er tilbage idag. Eneste undtagelse er Hovedhuset, som i dag kaldes Store Nyanäs. Dette hus var én af flere skoler i Grönlid, som efterfulgtes af den sidste, Grönlid Nyaskola.

Huset har hverken el eller indlagt vand, men blev i en periode overtaget af en tysk professor med periodevis arbejde på Svalbard. Professoren, som talte svensk, beboede huset periodevis året rundt. Han er nu død, og datteren har overtaget ejendommen.

Södra Nyanäs

Blommelund, matr. nr 1:19:

Beliggende ca. 1400 meter nord for Skogslund. Ejers af Alf Erlandsson og Göte Erlandsson. Blev lejet ud til dansk chauffør, som dog forlod huset om natten i løbet af 2006. Står for nedrivning i forbindelse med udvidelsen af el-forbindelsen Oscasham – kontinentet.

Blommelund i 50-erne. Set mod nordvest

Källtorpet, matr. nr 1:7:

Beliggende ca 1100 meter nord-vest for Skogslund. Jordareal 16.5 ha. Oprindeligt ejers af Vivianne Gullan Barbro Karlsson som er datter af Josef og Gunhild Johansson. Vivianne er født på Skogslund, og arvede både Skogslund og Källtorpet ved Gunhild Johanssons død. Källtorpet har stået tomt i mange år, men blev solgt til tyske "jægere" i løbet af sommeren 2008 for 900.000 Skr. (Oprindeligt sat til salg for 1.4 mill. Skr.)

Källtorpet i 50-erne, set mod sydvest.

Björkelund, matr. nr 3:1

13 ha. Skovområde beliggende nord for Grönlid. Ejet af Conny Gustafsson og søskende. Laden på billedet nedenfor ligger lige nord for Ekelund (Rune og Siv-Brits ejendom)

Björkelund i 50-erne, med jernbanen og Grönlid station i baggrunden. Set mod nord.

Björkelund matr.: 3:3

Fritisbostad ejet af Kerstin Berntsson og Christer Berntsson, beliggende som østligste hus i Grönlid "by". Oprindeligt gik vejen østpå mod Skogslund lige syd for huset, men i dag går den "nye" vej et stykke sydligere.

Ejendommen er udskilt fra Björkelund matr. 3:1.

"Björkelund" 3:3 og den gamle vejføring set mod nord. Bemærk Grönlid Station og baneterræn i baggrunden

Torshult, matr. nr 1:15:

Beliggende ca. 1.6 km vestnordvest for Skogslund ud for postkasserne. Ejes af Karl Göran Torsten Nilsson † august 2022 og hustru Eva. Boet bestyres af Evas søn Peter. Göran har en datter.

Grönlid nyaskole, matr. nr ?:

Beliggende ca. 1700 meter vestnordvest for Skogslund. Ejes af ....?

Ekelund, matr. nr Torshult 1:8, 1:20, 1:17, i alt 8ha

Beliggende ca. 2 km vest for Skogslund, lige ved indkørslen til Grönlid. Ejes af Siv-Brit Karin Anita Persson og Rune Persson. Rune Persson er fiskerimyndighed i Allgunnen. Har nøgler til vor ejendom.

Vinter adresse: Tomtestigen 20, 382 37 Nybro, Telefon 0481 148 11. Mobil 070 520 48 11

Ekelund i 50-erne

Skogsmåla, matr. Nr 1:43:

Beliggende ca 1.8 km vest for Skogslund, lidt syd for Ekelund. (Ejes af Jan Enarsson, som ejer 103 ha skog.) Huset bebos af danskeren Ingrid Larson der lever som eneboer og ønsker dette.

Skogsmåla i 50-erne

15. Ekenäs 1:1, Bäckebo socken
Foto: Inger Adriansson

Grönlid og jernbanen

Lidt fakta:

Växjö - Oskarshamn smalspors jernbanen blev bygget i flere etaper. Den 14. november 1922 blev strækningen Oskarshamn – Skogshult åbnet, efter færdiggørelsen af strækningen fra Ruda via Allgunnen over Grönlid station og Torsmåla stoppested.

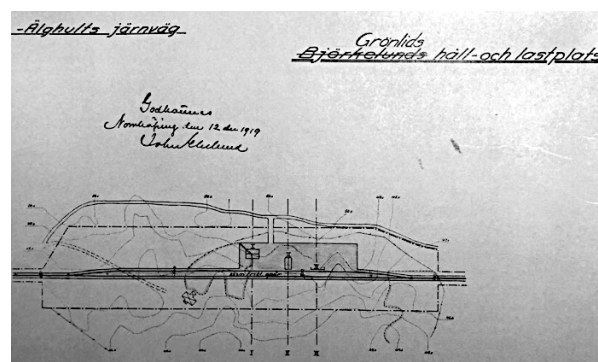
Strækningen fra Växjö via Fröseke stod færdig til Skoghult i 1923 og åbnede for offentlig trafik den 19. august samme år. Med oprettelsen af denne jernbanestrækning blev Skoghult et jernbaneknudepunkt med forbindelser i fire retninger. Fagerhult i nord, Oskarshamn i øst, Mönsterås i syd og Växjö i vest.

Passager- og godstrafik blev indstillet den 29. september 1963. Godstoget Växjö – Oskarshamn, var indtil lukningen af denne bane, SJ's sidste regulære dampdrift.

Jernbanens betydning for Grönlid:

Før jernbanen var stednavnet Grönlid knyttet til enkelte huse grupperet omkring en torp med navnet Grönlid, beliggende et par kilometer øst for det

nuværende Grönlid. Da stationshuset og tilhørende gods og rangerspor blev lagt på Björkelunds jord, fik stationen anlægsbetegnelsen 'Björkelund'. Senere får stationen navnet 'Grönlid'.

Anlægstegning af Grönlid station, udfærdiget 2/12 1919.

Forstørret udsnit fra flyfotoet fra Björkelund 3:3, hvor man ser Grönlids lille stationsbygning og til højre, yderst i billedet, det tværstillede godshus.

Det nye Grönlid blomstrede op omkring den nye station, hvorfra der var daglige forbindelser til de nære byer som Torshult, Skogshult og Allgunnen og til fjerne byer som Oskarshamn og Växjö. Det betød bl.a. at der var brug for en ny skole. Denne indviedes i 1925. Af billedet side 3 ses at der på den tid gik mindst 18 elever på skolen. Byen fik også sin 'affär' som lå i 'Göran og Evas' nuværende hus. Købmandsforretningen blev drevet af Karin Karlsson.

Grönlids opblomstring betød at man besluttede sig til at anlægge en ny vej på den 8 km lange strækning fra Skogshult til Grönlid og videre gennem byen til vor ejendom og til Mjöshyltan. Vejen til Skogshult blev anlagt parallelt med den gamle vej (som stadig ligger der) men med en betydelig mere lige linjeføring.

Paradoksalt nok, betød anlæggelsen af de nye veje og den tilhørende øgede bilisme at jernbanen gradvis mistede sin betydning. Det sidste tog kørte gennem Grönlid i efteråret 1963.

Dele af jernbanetraceet ligger stadig synligt og anvendes på strækninger som skovveje. Man kan således cykle eller på motorcykel komme til Aboda Klint ved anvendelse af banestrækningen, på under den halve distance i forhold til de 'rigtige' veje.

Livet i Skovene:

Lärarinnan i skogen

- Text och fördjupning: Anders Johansson - (Del 1 av 2)

Vid den gamla skolan i Ekenäs nära Allgunnens sydspets, invid Alsterån har tiden stått stilla sedan Ingrid Hedebäcks dagar, hon som var lärarinna här under ett decennium, från 1931, när hon var 21 år. Några gamla skolbänkar står kvar, liksom svarta tavlan, som i dag, med en ny tids pedagogik, stirrar mot oss som en mycket åldrig företeelse. Hennes skildring från den tiden ger en god inblick i förhållandena i dessa fattiga trakter för nästan hundra år sedan. Den här texten är ett utdrag ur en längre text som är kompletterad och lätt redigerad.

Äntligen kom ett definitivt besked. Prästen, som då var komminister Eric Wallin i Bäckebo, meddelade per telefon att jag hade fått vikariat för vårterminen 1931 i Ekenäs mindre folkskola. Jag hade varit mycket angelägen om det här jobbet. Inte bara för att jag var arbetslös utan mest för att jag på generalstabskartan hittat namnet Ekenäs vid södra änden av Allgunnen. Jag anade att det måste vara vackra omgivningar och mina förväntningar kom inte på skam. Mycket egendomligt förresten. Jag är ju född och uppvuxen vid Alsterån, jag fick min första plats vid Alsterån och nu känner jag mig både omfluten och omhuldad av Alsterån. Att den ljusa årstiden se solen gå upp över Alsterån, det är inte fy skam. Min badbrygga där i Ekenäs, den låg i Bäckebo. Simmade jag över än kunde jag gå i land i Kråksmåla och där kunde jag hitta allt ifrån blåsippor på våren till kantareller på hösten. Blev jag sugen på en roddtur då tog jag kaffekorgen med till Hästenäs och fikade alltså i Högsby. Det gjorde jag ofta, vilken tid på dygnet som helst. Och tänk, då var jag aldrig rädd. Jag trodde ju varken på Näcken eller på sjöodjur!

Jag hade tur eller otur och fick platsen, jag vet inte. Prästen berättade att det låg en stor gård där vid ån och att jag antagligen skulle inackorderas där. Det lät bra. Mamma och jag gick omedelbart och köpte en fin kappa på krita; den var vinfärgad och försedd med hög svart skinnkrage. Mamma ville att jag skulle göra ett förnämnt intryck.

Ut kom en piga med krulligt hår: "Är det den nya lärarinnan", sa hon? "Golvet är inte torrt för jag har nyss skurat".

Så både började och slutade helinackorderingen. Jag blev anvisad ett rum till vänster på övre våningen. Därifrån kunde jag se Alsterån men den var just då frusen och snöbelagd och liknade mest en

åker. Det luktade nyskurrat golv i det rum jag anvisades men en brasa var tänd. Där fanns några gamla möbler men ingen säng, inget husgeråd och ingen mat. Inackorderingen nämndes inte. Jag satte mig på den enda stolen i min fina kappa. Herr Dahlström kom så småningom in. Jag fick låna hinkar till vatten och slask. Och en kastrull att värma vatten i på glöden. Ur en kall garderob drog vi fram en säng med tillbehör. Jag sköt fram den till brasan och började rota i kappsäcken. Jo, minsann, hade inte mamma klämt ner en tekopp bland kläderna och ett kakopaketer också! Tänk om du inte blir bjuden på något, hade nog mamma tänkt. Jag låg med ytterkläder på minst två månader men aldrig i den nya kappan.

Efter upprop i skolan dan efter gick jag, stödd på en hemgjord spark, de sex kilometrarna till Vackerslätt, ringde hem och redogjorde för min belägenhet. Mamma skickade omgående sängutrustning, husgeråd, primuskök, tvättfat, ett par trälådor till skåp och bänk och så småningom kom det en liten kamin med rör att sticka in i kakelugnen. På den kunde jag laga enkel mat och tack vare den blev det fort varmt på morgnarna. I hela två år levde jag på detta primitiva sätt. På skrivbordet hade jag ett underlägg med almanacka. Där skrev jag ett kryss varje dag jag lipat. Efter en dryg månad upphörde kryssen. Jag hade bara ett val: leva eller inte leva. Och så lita bara på mig själv.

Varje skoldag varade mellan nio och tre. Lördagarna var fria. Denna skolform tillämpades i skolor vars elever hade lång skolväg. Man liksom skämdes att tala om det för sina kamrater. Vintertid var det djup skymning vid klockan tre, och sista timmen fick jag med hjälp av stearinljus

läsa högt för mina elever. Jag minns en vinterdag då jag höll på med "Nils Holgersson", den boken gillade barnen på den tiden. Då säger Erik Kolare som hade fem kilometers skogsstig hem: "Läs mer fröken, vi hittar nog!"

Materialförrådet var knappt. Där fanns Nordens karta plus en karta över varje världsdel och några botaniska planscher. Så hade vi några tråkiga läseböcker och Berlins läsebok till oä. Min företrädare, vikarien Linnea Rugland, hade startat ett skolbibliotek på så sätt att barnen lämnade sina utlästa julböcker. Så köpte fröken själv ibland ett Saga-band till samlingen. Jag fortsatte på hennes linje och så småningom beviljade skolstyrelsen ett anslag på 25 kronor om året till nyinköp. Härliga tider! Fem obemedlade barn hade fri material som skulle betalas av fattigvården en gång om året. Följden blev den att jag var utan pengar vid jul och sommarlov. I flera år lånade jag semesterpengar av min syster Lillie och vid jul snålåt jag hemma. Jag magrade alltid på loven.

Från min första till sista dag i Ekenäs fanns alltid barn i klasserna som hette Pettersson. Modern hade visst fött tolv barn. Två var döda, två var överförda till uppfostringsanstalt. Sju av de åtta övriga kom att gå för mig. Två små magra pojkar, Erik och Arne, gick i trean när jag kom dit, de var hårda och otillgängliga men lät sig inte trampas på. Det retade

folk. På den tiden menade man, att de som hade det svårt, de skulle krypa till korset. Men det gjorde de inte. De bodde i en grå stuga långt in i skogen. Barnen hade brist på skor och kläder. De gick i regel barfota tills det började snöa för de hade inga skor. Sen tog det lång tid innan gubben kom i väg till någon affär för att handla skor. Så skulle fattigvården kopplas in. De hade ju inga pengar. Då brukade de också få ett par tjocka svarta strumpor. Dessa strumpor och stövlar var de klädda i tills det var barfotadax. Strumporna tvättades aldrig. Flickorna fick en tjockare klänning ovanpå sommarklänningen. De sov i dessa kläder, de var alltid skrynkliga. Vilken fruktansvärd lukt det blev i skolan vintertid. De flesta tvättade inte sin kropp på hela vintern. På vårarna lurade jag dem att plumsa i kärret, och när det blev varmare gick vi till ån. Men vinter-smutsen lossnade inte på en gång, trots att de fick tvåla in varandra.

Innetemperaturen kunde under stränga vintrar vara plus tre till plus fem grader. Så det var att vädra i små etapper. Om jag ändå hade haft dessa fattiga barn under mina sista skolår. Vad jag skulle kunnat hjälpa dem, och inte minst förstätt dem. Ingen tyckte synd om dem. Och ju hårdare blev de. Jag minns när jag haft min första examen och de flesta gått. Då kom den magre Arne tillbaka, tog mej kraftigt i hand och sa: "Så skulle jag hälsa från mor å tacke Fröken, för hon ha vatt rättvis mot oss". Arnes bror Erik gick i 5-årsåldern vilse i skogen och överlevde en frostnatt.

Så kom Elin och Gulli nästa år. Sen var det dags för Erling. Han var hård, inbunden, tillknäppt och misstänksam. Han skrattade aldrig, upplevde naturligtvis inget att skratta åt. Han grät inte heller för den delen. Men jag vet att han inte gick att kuva eller tala till rätta. Han försvarade sig till sina sista dagar med ett laddat gevär och tryckte av när stunden var inne.

På våren 1932 slutade den ordinarie lärarinnan sin tjänst. Hon dog antagligen nervsjuk. Äntligen hade det hänt, som jag längtat efter. Slut skulle det vara att

laga mat på primuskök. Platsen ledigförklarades omedelbart. "Omtyckt vikarie finnes", stod det i annonsen. Och jag blev enhälligt vald. Min glädje var enorm. Arbetslösheten var stor. Att jag skulle bo i ödemark i 10 år var jag inte rädd för. Jag lyfte förskottslön 131 kronor den 1 juli. Fick låna mammas cykel och åkte Gotland runt med Linnea Rugland. Mamma gick med på allt. Jag var ju ordinarie. Det var min första semesterresa – klädd i mina första långbyxor. Väl hemkommen köpte jag mig en egen Monark på avbetalning och trodde mig ekonomiskt stabil. Men jag ägde inget bohag och lägenheten blev inte klar för-

rän i januari 1933. Mamma hade aldrig sett skolan. Jag beskrev golvytan. Och utan att fråga efter min smak köpte hon en brun dalamöbel till vardagsrummet. Lät väva röd-grön-svarta mattor, ropade på auktion in 3 fotogenlampor till tak och bord. Efter min egen smak fick jag välja blårutiga gardiner och så hade jag min bonad "Kalmar slott". Det blev till den grad så hemtrevligt! Under mörka kvällar när jag tänt lampor och lyktor brukade jag gå ute på vägen och njuta av stämningen. Under den gröna årstiden hade jag olika blommor i 8 vaser. I november började jag med hassel och granris. Det var när jag hade det så fint som jag önskade att någon skulle komma. Ibland kom nån. Oftast kom ingen. Då blev det att hitta på något att förkorta tiden med. Att exempelvis gå till Vackerslätt efter posten förkortade ensamheten mot att cykla. Att ta eftermiddagskaffet med till Eskilsgöl i Långemåla var ett bra påhitt

när ljungen blommade. Om jag satt där till solen sjönk kunde jag hämta mjölken på hemvägen. Söndagarna kunde vara vedervärdiga. Om jag gick sakta efter morgonkaffet till Mjöhult i Kråksmåla, var det dags att sätta på potatisen till mig och katten vid hemkomsten. Jag var ju från ungdomen van vid kroppsarbete och fick tidtals kroppskrafter över. Då cyklade jag hem till Kalmar över veckoslutet. Det gillade mamma. Hon tyckte inte om att jag slösade bort tre kronor till tågbi-jett när jag köpt cykel. Jag kunde ibland längta så fantastiskt efter människor, att jag hatade dem för att de inte fanns i min närhet.

Jag minns den första söndagen – 20 februari 1931. Jag hade bara varit där några dagar och kände mig redan hungrig. Via Vackerslätt fick jag telefonbud att mamma sänt ett matpaket som jag kunde hämta. Jag hade ju kommit med taxi och anade inte hur dryg vägen var, därtill ologad snömodd. Jag lånade en hemgjord spark och kassade iväg, och där vägen slutade var stationen. Där kunde man bli betjänad när som helst på dygnet. Jag klev in i väntsalen och knackade på. Ut kom en lång och smal stins i uniform. Jag tyckte han såg gammal ut. Jag presenterade mig som den

nya lärarinnan. Jag blev inbjuden att värma mig på expeditionen. Vi kallpratade. Han var trevlig och bildad. Så kom ett vackert mörklockigt fruntimmer med en baby på armen. Jag fattade inte släktförhållandet. Tänkte mig far och dotter med barn kanske. Men det redde ju ut sig med tiden, eftersom de 9 år senare blev mina svärföräldrar. Min blivande man Gösta låg just då värvad i Karlskrona. Men innan vi blev släkt blev dessa människor mina goda vänner. Särskilt uppskattade jag fader Hilding. Han visste så mycket om människor som bott där förr. Bland annat berättade han om en gumma som var född i en jordkula och slagits med en varg.

Fortsättning följer i nr 2 av 125:an

Lärarinnan i skogen

- Text och fördjupning: Anders Johansson - (Del 2 av 2)

Vid den gamla skolan i Ekenäs nära Allgunnens sydspets, invid Alsterån har tiden stått stilla sedan Ingrid Hedebäcks dagar, hon som var lärarinna här under ett decennium, från 1931, när hon var 21 år. Några gamla skolbänkar står kvar, liksom svarta tavlan, som i dag, med en ny tids pedagogik, stirrar mot oss som en mycket aldrig företeelse. Hennes skildring från den tiden ger en god inblick i förhållandena i dessa fattiga trakter för nästan hundra år sedan. Den här texten är ett utdrag ur en längre text som är kompletterad och lätt redigerad.

I Vackerslätt låg tre byggnader. Järnvägen – Mönsterås-Fagerhult var väl byggd i början av 1900-talet. Antagligen trodde man att här skulle bli en större ort. En företagsam person byggde en affär och en ännu mera framsynt slog upp en enorm träkåk och inredde övervåningen i smårum. Han såg fram mot en lönande hotellrörelse med övernattningsrum för resande. Innehavaren kallades nämndeman men var efter vad jag förstår en "överliggare" från Uppsala. Han dog i början av 30-talet och massor av folk slogs om hans kvarlåtenskap. Jag köpte några slitna böcker om Rasputin, som jag senare brände upp. Jag var rädd att prästen skulle få se dem i min bokhylla. De hette faktiskt "Satans son". En lärarinna på den tiden skulle hålla sig till missionstidningar eller dess närhet. Men affären si! Det var traktens medelpunkt och samlingsställe. Innehavaren Gustav Jonsson hade övertagit den av släktingar. Gustav var ingen affärsman. Han skulle kunnat göra precis vadsohelst bättre än detta. Han var en underbar människa: ärlig, hjälpsam, vederhäftig, humoristisk. Det går inte att räkna hans fördelar. Till sammans med sin Judith hjälpte de folk i alla situationer. De tog hem varor som de inte förde i affären: bröd, grädde, kött, tårter, blommor, plantor o s v. De gav råd både vid barndop och begravningar. En gång berättades att ett avlägset boende par väntade sitt första barn. Den oerfarne blivande fadern spände för hästen när frun fick värkar och körde henne till affären. Så sa han till Gustav: Vill du ta hand om henne? Och så åkte han hem till sina bestyr. Om det var mycket folk i affären, var Gustav på strålände humör. Han visslade och blåste och rörde sig graciöst bland säckarna. Var man ensam kund, brukade han deklamera. Han kom på passande strofer till alla situationer och stämningar. Fritiofs saga var hans bravurnummer. Han kunde själv – fast han sa det om andra – "tala med bönder på bönders vis och med

lärde män på latin." Om man handlade mycket blev man inbjuden på kaffe. Jag blev det nästan alltid.

Det första stället på vägen till Ekenäs heter faktiskt Vackerslätt den ursprungliga platsen med det namnet. Egentligen skulle järnvägen dragit förbi där. Här bodde då John och Nelly Strand i sitt torp med sönerna Sture och Ivar. Jag hälsade alltid i förbifarten, stannade aldrig. De var godmodiga och sparsamma. Det var Nelly som inte nådes köpa en färgpåse för 25 öre till att färga röda mattor. I stället köpte hon röd flanel och kokte den tills färgen gått ur. Sen la hon mattorna i vattnet och sydde byxor utav det urtvättade tyget.

Av de 20 människor jag minns längs vägen är endast Ivar Strand bosatt på samma ställe. Men nu sätter jag fart till ett ställe, vars husfru blev för mig både – och. Hon var förstas min skolstäderska. Hon hette Hilma Gustavsson och var ett rivigt fruntimmer. Hon försörjde säkert både sig och barnen. Han jobbade i skogen vid tjänlig väderlek, och vid mycket vackert väder stod han vid sina bikupor och rökade. Han kallades Kalle kung. Hilma var den mest arbetsamma och ordentliga människa som tänkas kan. Vintertid gick hon varje morgon 2,5 kilometer till skolan, städade, eldade och bar in ved. Och en gång i månaden skurade hon trägolven. Sommartiden kom hon cyklande. Varje lördag bjöd jag henne på kaffe. Det blev många koppar på tio år. Jag fick de finaste presenter av henne. Ett fint silverfat med spetsmönster till en högtidsdag och ett dussin hemvävda handdukar till bröllopet. Hon fick en plågsam ålderdom. När jag besökte henne sista gången satt hon i rullstol och båda benen var amputerade.

Det ligger ett hus aldeles intill. Där bodde Arvid Svensson med Nelly och grabben Egon. Nelly var lite fin och sedesam av

sig. Hon ivrade för evangeliska kyrkan och var stöttepelare i syföreningen. Där var så harmoniskt i Fridhem som hemmet hette. När vi hade symöte brukade Nelly läsa i missionstidningen. När det var min tur att hämta posten, gick jag in till dem och då bjöds det ofta på kokta isterband och skinnpotatis. Deras hus bebos av Erik Erlandsson med fru. De och Ivar Strand var de sista som bodde kvar av den befolkning jag minns från min tid i Ekenäs. Då bodde de äldre Erlandssons med ytterligare en son och svärdotter vid sidan om allfarvägen ytterligare en kilometer djupare in i skogen. Det stället, som nu är rivet, hette då Branthalla. Namnet kommer nog av att höga bergväggar stupar ner i Alsterån. Jag har ett vackert minne av Branthalla. Det var vid pingst troligen 1933 eller 1934 Då berättade handlaren, att det skulle tändas en tjärda i Branthalla och att alla var välkomna. Jag hade ingen aning om evenemanget men sällade mig till flocken. När skymningen föll, tände Valle själv på trestubbarna och äldsta pojken spelade låtar på fiol. Det var stämning som i en kyrka. När det blev riktigt mörkt kom Johanna ut och skrek: "Kom in allihop får ni kaffe." Vilken pingstaf-ton. Svärdotra serverade, Valle hällde upp brännvin och Alrik spelade bitar från Södem. När vi gick hem på natten sa det plopp-plopp i tunnan. Tjärnan hade börjat rinna. Skvatram och tuvdun blommade. Det var en sövande doft. Inte riktigt mörkt, och ändå så ljus att man hittade hem. Jag glömmer aldrig hur det kan vara i Skogen en pingstaf-ton.

Ytterligare två bostadshus passerar jag på vägen ner till Skolan. Det ena hade fått öknamnet Glarpet och det andra kallades aristokratiskt Svensborg. Visserligen var Glarpet från början en timmerstuga i vägkanten. Men nu hade siste sonen Ernst

byggt en mer tidsenlig bostad med köks-
spis åt sig och sin åldriga mor. Men det
var svårt för honom att få mor att "flytta
in i slottet".

I Svensborg bodde "Justoen" med sin
oändligt snälla gumma. En gift och
två ogifta döttrar bodde kvar i hemmet
tillsammans med sina barn. Därtill fanns
en vuxen fosterson som den gamla hämtat
från ett barnhem. Där löstes barna- och
åldrvård efter bästa förmåga. Att
barnavårdsrepresentanter var fridstörare
sporde man. Men aldrig hörde det talas
om ekonomiska bidrag. Jag gav bort
en klänning till den gifta mamman, och
den höll hon på att avbetala så länge jag
bodde i Skogen. Det kom
honung och stångkorv
och fläskbitar vid olika
tillfällen. Ingen är kvar.
Sommargäster bor i huset
här som i Glarpet.

I Höghyltan bodde Ger-
hard Nilssons änka Sigrید
med fyra söner och tre
döttrar. Det var en förnäm
bondefamilj. Därö
vittnade deras skick och
fasoner. Men fadern hade
förlorat pengar på en
släkting och de hade fått
sälja gården men bodde
kvar som arrendatorer.

Jag räknade barnen som
jämnåriga och tillbringade mycken tid där.
Jag var en gärna sedd gäst och utan detta
gästfria hem hade jag inte stått ut.
Tack Höghyltan! Jag var en av Er.

Till dem som stod mig nära var ock-
så familjen Franzén på andra sidan än
i Uddevallshyltan. Ebba och Edvard,
Hildur, Elisabet, Gösta och Stig. Frid
över er! Om kronojägare Andersson och
fru Ingegerd är bara gott att säga. Sune,
som fick avlägga studenten, blev en man
i staten. Kerstin blev sjuksköterska och
glömde inte första fröken. Och Margret!
Du är världsbäst rent ut.

Mina grannar bodde, liksom jag, vid sidan
om stora vägen. Det var familjen Dahl-
ström på Ekenäs gård. Dahlström, som
var änkeman, hade sett bättre dagar och
varit ägare till Elgerums gård i Mönsterås.
Han hade gått i konkurs på grund av att
han "skrivit på" och hjälpt andra. Och så
blev Ekenäs reträttplats för honom och
hans fint uppväxta barn. De glömde aldrig
sitt ursprung. Och trots den fattigdom de
drabbades av betraktade de sin omgivning
med hån. Backstusittare var deras benäm-
ning på alla andra i Skogen. Den äldste
sonen, Elis, var utvecklingsstörd. Han

kunde sjunga och hade avlagt kyrksån-
gareexamen. Han spelade bra piano på
gehör. Han inbillade sig att jag var hans
älskarinna och blev gruvligt svartsjuk
när jag gifte mig. Tre gånger var han
nära att slå ihjäl mig och kom därför till
Västervik. Äldsta system Lisa var vacker
och studerad. Hon blev banktjänsteman.
Men i 30-årsåldern hamnade även hon på
hospital. Så var det Stina. Vi var jämnåri-
ga och hade långa tider roligt tillsammans.
Hon blev sjuksköterska i Göteborg. Hon
blev aldrig harmonisk och dog olycklig.
Till sist den 2 år yngre Stig som blev
inbunden och tjurig. Han sålde gården bil-
ligt till staten och ångrade detta alla sina
återstående dagar. Det sägs att han också

hamnade på hospital. Dessa människor
levde jag med. Jag vågade aldrig tala om
för mamma. Därtill var Ekenäs ett kort-
spelsnäste med sprit i mängder. Pigor med
dålig moral drog dit folk med dålig karak-
tär. Det saknades en husmor i det huset.
Dahlström sa en gång: "Det vore bättre
att prästen i allmänna kyrkobönen bad för
änkemän än för änkan och värmlösa."

Lägger jag till de 77 personer jag minns,
mig själv, 7 hos Sabels, Petterssons i
Jössmåla och några till bodde där nere
i skogen omkring hundra personer på
30-talet.

Återstår att berätta om Olle och Netta i
Kulbonäs mitt ute i skogen. Det är dom
jag kanske tyckte bäst om. De hette egent-
ligen Olof och Anette Larsson och bodde
på andra sidan än i Kråksmåla socken.
Varför bodde de egentligen där de bodde?
Om man går över bron mot Kråksmåla
socken en knapp kilometer och sedan tar
av åt vänster och följer en upptrampad
skogsstig kommer man dit där deras tim-
merstuga då låg. En sommar långt senare
letade jag mig dit. Där den öppna spisen
hade stått växte en björk, trappstenen

syntes och källaren bredvid var en grön
kulle. Det värsta var att hitta dit. Oändligt
många kvällar i becksvalt mörker har jag
hittat därifrån. Halva stugan var ett all-
och sovrum, den andra halvan var något
slags kök och förrådsammare. Det var
så spännande att slinka med Netta dit in.
Där hade hon bland annat äggen. Och i en
krok i taket hängde en julgran av ståltråd,
klädd med karameller, färdig att tas in
nästa jul. Hon var mycket stolt över den.
En gårdfarihandlare hade lurat på dem
den. I det så kallade köket innanför dörren
som syns på kortet hade någon sociala-
re investerat i en köksspis och placerat
den ovanpå den öppna härden. Netta var
ursinnig över påfundet. Hon bara sotade

ner sig och lagade helst
maten i sovrummets öpp-
na spis. Över den spisen
var ett hål för röken. Jag
brukade roa mig med att
böja mig och glo oppåt.
Då kunde jag se stjärnor-
na. Det måste faktiskt
brinna dygnet runt för att
hålla värmen vintertid.
Det där takhålet verkade
också som ventilation,
för inget fönster gick att
öppna. Och Olle luktade
så vansinnigt illa. Det
stank om honom. Jag
satte mig alltid vid spisen
i draget. Det var så roligt

att höra dem berätta. De måste ha varit
födda omkring 1850 i norra Kråksmå-
la. Ingen av dem kunde läsa. Olle hade
gått i skola hos en lärarinna som hette
Gropa-Sara. Sent omsider fick jag veta
genom prästen att namnet tydde på, att
lärarinnan var född och kanske uppväxt
i en grop eller jordkula. Netta hade "gått
till hems" i sin ungdom. Det betydde att
hon haft tjänst i fina familjer. Det skröt
hon ofta om. Till den här stugan hörde ett
uthus. Där hade de haft, till strax före jag
kom dit 1931, en ko och två oxar. Oxarna
hade Olle haft att köra timmerlass till
Pataholm och Timmernabben. Jag bakade
risgrynspudding och bjöd på. Det tyckte
de om. Och när jag var i Kalmar brukade
jag köpa 1 kilo polkagrisar. Det kostade
en krona. Det var Olles förtjusning. Men
Netta tog hand om påsen och varje kväll
la hon 2 stycken åt dem var på stolen vid
sängen. Hon bjöd mig ofta på kaffe. Det
kokte hon i glaspumpa på glöden. Och så
hade hon jättestora, hårda bullar bakade
på ägg och mjöl. De hade ingen mjölk för
kon var såld.

Historien om Sara Stina Svendsdottar:

"Gropa Sara" lärarinna i Torshultaskog.

Det fanns på Torshultamåla ägor ett fattigt par. Han hette Jonas Persson och var skogsarbetare. Hans största bekymmer var att ha stadigt husrum. Han vände sig till hemmansägaren Per Svensson i Torshultamåla och bad att få bygga en stuga vid Dalsråsa. Detta var på 1840 talet. Ja, det kan du väl få, sade Per Svensson, men var har du tänkt dej för en byggplats där? Jo, den hade han redan sett ut. Han hade valt en naturbildad sluttande grop, vars botten var en likaså sluttande berghäll. Här hade naturen redan i förväg fördiggjort en hel del av stommen till den blivande kojan. Byggtimmer fick han ta fritt, skog hade intet vidare värde, men det matiralet fick endast en liten användning, ty det mesta var sten. Överst där gropen började lade han en 1 fot hög gavelvägg av på varandra staplade stenar. Sedan tillkom sidoväggarna. De snett nedåt riktade gropkanterna påbyggdes kilformigt med stenar till någolunda horisontell överlinje. Runt det hela lades sedan ett dubbelt lag av runda oskrädda timmerstockar och därpå taket med täckning av näver och jord. Vidare diktades och tätades kojan med jord. Spisen av stenar placerades vid ingången i ena hörnet. Golv och väggarna fick bli de av naturen formade. Ett fönster en fot i längd och infällt i gavelstockarna släppte in en sparsam belysning. Som gropen var öppen nertill var alltså redan i förväg sörjt för bekvämt anbringande av ingång och dörr. Invid vardera väggen var en sovbrits av oskrädda stockar, och i den gaveln hade alltså den liggande inte långt mellan näsa och taket. Bäddarna var av hälsosamt doftande granris. Bakugnen, primitiv i stil med det övriga, var utanför husknuten. Vidare tillkom en liten fårakätte och foderlada i samma naturbildningar. Jonas Persson bröt upp små tegar runt om, varom en del stenrösen vittna, satte potatis och odlade kålrötter samt tog sovel ur den närliggande fiskrika Fagrasjö. Dessutom hade han bikupor och spann "skäkterfall" och därmed förtjänade några slantar.

Här blev Jonas Persson änkeman men gifte om sig och hans nya maka hette Sara Stina Svendsdotter. Hon hade förmågan att kunna läsa i bok, vilket inte var alla givet. I socknen fanns bara en ambulerande skola och den kunde inte räckta överallt. I utkanterna av socknen fick man vara utan undervisning. Sara Stina var en både manhaftig och förslagen kvinna, och hon öppnade skola här ute i Torshultaskog. Tog emot barn för undervisning och lärde dem att läsa. Därtill inskränkte sig den meddelande lärdomen, ty skriva och räkna kunde troligtvis inte Sara Stina själv. Hon hade även elever från längre håll som var inneboende i skolan, och de fick ligga på berghällen med granrisbädd som första underlag. Mat hade de med sig, eller bars det till dem. Sommartid höll Sara Stina skola utanför kojan i det fria och där utgjorde en hög sten naturbildad kateder. På den satt hon tronade, högt över eleverna på backen nedanför. Hon hade en mer än alsång "pekpinne". Den fungerade egentligen bara till namnet som sådan, ty dess vanliga uppgift var att trumma in uppmärksamhet och kunskap. Här har flera av socknens dugande invånare fått sin enda, eller åtminstone första skolundervisning. Blott ruinerna finns nu kvar av den forna kojan och de enkla uthusen.

(Texten är hämtad ur en artikel från tidningen Barometern den 29 juli 1939)

Sara Stinas födelseår har blivit fel när hon flyttade till Vrånghult. I stället för det riktiga årtalet 1819 har man skrivit 1815. Varför det varit svårt att hitta rätt.

Sara Stinas son Johan August är enligt husförhörböckerna född i Kråksmåla 1852-08-05, men finns ej med i födelseboken. Enligt husförhörboken (Kråksmåla AI:11 sid254) och utflyttningsboken (Kråksmåla BI:1 sid 63) flyttade Johan August till Stockholm 1872.

Ej heller maken Jonas Perssons akt i födelseboken finns med i Kråksmåla för år 1807.

Orrefors 2013 Roland Larsson

Mordet i Trehörningen:

Fredagen 15 maj 1914 dränkte Konrad sin hustru i Trehörningen. Barnen gick upp till Bäcksholm och undrade om sin mor. På lördagen hittades fömodligen hustrun. Larm gick till fjärdingsmannen som bodde i Tämshult. När landsfiskalen på söndagen gick mot Torshult mötte han August Johansson i Torshultamåla, som var på väg till kyrkan, men vände när fjärdingsmannen samlade folk för att hämta Konrad. Landsfiskarlen med en styrka gick från Skogslund, Grönlid, medan August Johansson gick från Svärdsåla till Hjortamossen. När August kom till Hjortamossen satt Konrad och läste bibeln. August frågade då Konrad om han kunde visa honom vägen till Trehörningen. Konrad följde då med. På vägen mötte de uppådet med fjärdingsmannen där Konrads bror Kalle "Kim" fanns med. Kalle gick då fram till Konrad och satte på honom handfängsel. Därefter gick man till Tämshult där Konrad sattes i arresten som fanns där. Trots att Konrad var fastkedjad kunde han på natten rymma, och gick hem till Hjortamossen för att se sin hustru en sista gång, där hon stod lik. På vägen till hemmet var han utanför sin Bror Kalle "Kims" hus och slog med kedjorna som han varit kejad med, i väggen. Efter att han varit hemma återvände han till arresten i Tämshult. Det sägs att Lisa frågade sin far när deras mor inte kom hem "Far vad har ni gjort med mor" På hösten samma år fullbordades tragedin när yngsta systemen avled i engelska sjukan.

1919-02-20 Flyttades Konrad till Växjö hospital där han förvarades tills han 1937-08-27 flyttades till St: Gertruds sjukhus i Västervik.

Egentligen hette hemmet Holmsmåla, men hos befolkningen nämndes alltid det gamla namnet Hjortamossen.

Berättat av Sven Gunnar Karlsson och Ellen Larsson.

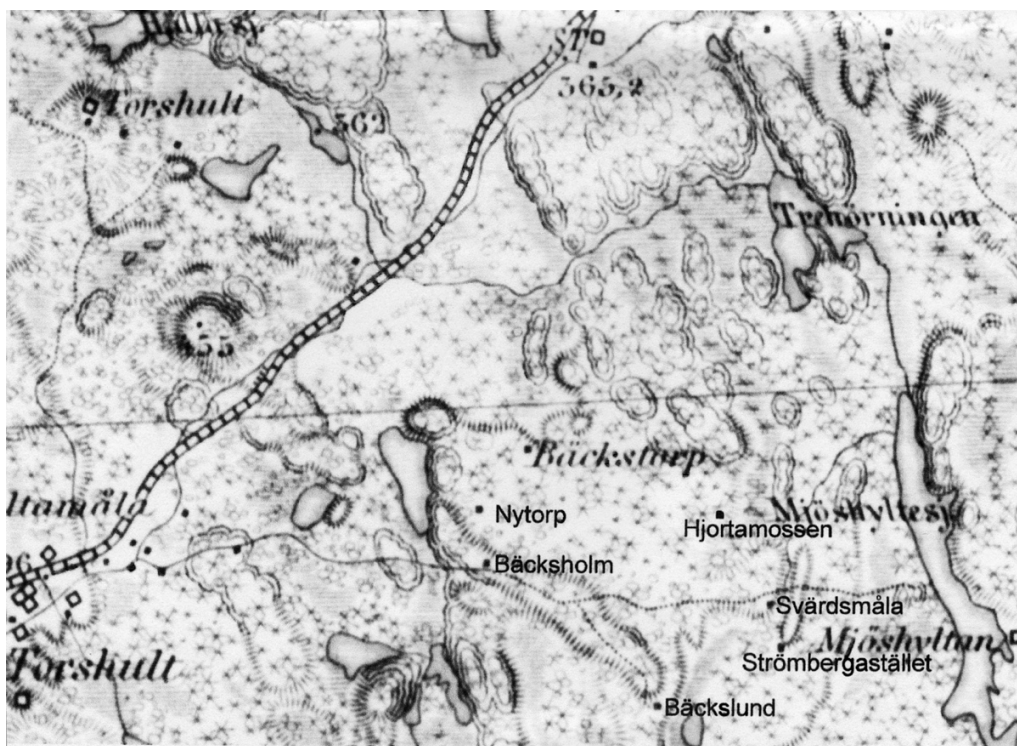
(Roland Larsson 2008)

„Lisa i Hjortamossen längst till höger,„

„Lisa i Hjortamossen,tvåa från vänster.

Drukne ulykken på Allgunnen:

En anden tragedie udspillede sig på Allgunnen i gamle dage. I den sydøstlige del af søen som hedder Bruddesjön lå en danseplads hvor folk mødtes til dans om sommeren. Folk kom gående, kørende i hestevogn og sejlende fra nær og fjern

for at møde bekendte, lære nye at kende og more sig.

Efter en sådan aften ror en båd med 3 til 4 mand ret ind i en sten som rejser sig højt over søen og båden synker. Det var ikke almindeligt at kunne svømme dengang, så alle mand druknede.

Klippen bliver efter ulykken kaldt ”Bruddekyrkan”.

Seværdigheder i området

De store seværdigheder i det nære er skoven og søerne. Skoven kan dog godt være lidt vanskelig da der er mange moser, så hvis man ikke lige går på skovvejene, skal man have gode vandtætte støvler på.

En nem tur er skovvejen til søen Allgunnen. Start ned forbi laden til Skogslunds østligste hjørne hvor man støder på skovvejen som går nordøst til Sandvik, alt i alt ca. 1 km. Når man når søen, går en lille sti mod nord langs søen, indtil vand og mose gør det svært at fortsætte, undtagen i tørre somre.

En anden god tur går til søen Trehörningen” som byder på det hele, startende med god skovvej (første skovvej til venstre på asfalten), et lidt vanskeligere stykke med væltede træer, en mose som kan være lidt fugtig (men ikke farlig), nogle gamle grøfter med dårlige gangbrædder, en pragtfuld birkeskov og, er man gået rigtigt kommer man til den kønne sø. Man kan gå rundt om søen, men den er større end man tror, så man skal sætte en ½ dag af til det. I stedet kan man nyde klippeskrænterne på nordøst siden.

En anden god vandretur starter mod nord af asfalten. I 90 gr. svinget tages skovvejen modsat, dvs. stik øst mod St. Nyanäs (dette var den 2. skole i Grönlid), men før huset, går en fin sti stik øst på ned til søen Allgunnen. Stien er ikke afmærket på kort, men har man først fundet den er den god og nem at følge, også for børn. Stien fører gennem meget varieret og flot skov. Om vinteren, kan man korte turer af ved at gå over isen til Sandvig og tilbage til Skogslund af skovvejen.

Øvrige seværdigheder kræver bilkørsel:

Kalmar, er naturligvis oplagt. Ca. 50 km mod sydøst, startende med grusvejen til venstre (sydøst), som efter 12 km går over i en asfaltvej, herefter motortrafik vej og til sidst motorvej. Men Kalmar er en hyggelig by.

Her er største seværdighed **Kalmar Slot**. Interessant for alle aldre. Normalt dyrt, men måske gratis i svensk vinterferie, som vist nok er uge 8.

En anden top seværdighed er **Kalmar Museum**, museet for skibet 'Kronan', som danskerne skød i brand så det sank med mand og mus (800 mand).

Kommer man lige forbi **domkirken**, så stik hovedet ind. En lidt anderledes kirke.

Ellers er der mange cafeer, nogle restauranter og sandelig også et godt spisested, ”Rådhuskällaren”.

Aboda Klint. En meget flot udsigt over hele området. Et fint sted at spise eller drikke kaffe med vafler til. Men Monika går på pension, så der skal nye forpagtere til. Ifølge seneste hjemmeside er der nu kun åbent lørdag og søndag fra kl. 10:00 til 15:00.

Branthult. 11 km mod nord, men skal man have en anstændigvej er der 23 km! Kører man vest om søen Allgunnen til f.eks. Aboda Klint skal man slå et smut af Branthult vejen. Stedet er markeret med et gult vejvisningsskilt hvor der står 'Branthult'. Stedet var anlagt af to søskende og de var en af områdets største jordbesiddere. Selv levede de i beskedne kår, men i dag hvor deres skov drives af en fond, bidrager denne til hele omegnens ve og vel. I bebyggelsen, på vejens højeste punkt er der et lille skilt, vist nok med skriften 'Varvgrav'. Det peger op mod én af de sidste bevarede ulvegrave i Småland. I dag er den hegnet ind for, at der ikke skal falde børn og ulve ned i den. Et trist kapitel, som jo gentager sig den dag i dag, dog med skydevåben og ikke med ulvegrave. Et stykke efter ulvegraven skal man tage vejen mod højre. Den fører ned til søen Kleven, for foden af Aboda Klint. Søen er opstemmet, for at give strøm til et lille kraftværk. Der er meget smukt. Følges vejen herefter, munder denne ud i asfalten til Aboda Klint og Allgunnen.

Kleven. Søen har en rigtig god bade plads med strand, badebro og flydeponon på dybere vand. Når man er drejet ind på vejen op mod Aboda Klint ligger vejen til badepladsen umiddelbart til venstre.

Kråksmåla Kirke. Kører man vest om søen Allgunnen til Aboda Klint eller til Högsby eller længere nordpå, kører man igennem Kråksmåla, som er vort sogn. Kirken er spændende, ikke fordi den er speciel gammel (1700 – tallet) men fordi den er bygget helt af tømmer. Alt er træ, selv tagbeklædningen. Kirken er altid åben, så gå ind og betragt dygtigt tømmerarbejde.

Nybro, en ret kedelig by, men **Pukeberg glasbruk** og glasmuseum er absolut et besøg værd. Der er også gode spisesteder. **Madesjö museum** er også interessant, indrettet i de

imponerende mange kirkestalde. Museet har kun åbent om sommeren.

Sommeren byder i det hele taget på flere muligheder: Dræsine kørsel fra **Hultsfred** og smalspors jernbanen samme sted fra til **Västervik** med skinnebus. Sidstnævnte er en top attraktion, som man skal sætte én dag af til. Västervik er endvidere et perfekt udgangspunkt for én af de mange turåde ud i **Västervik skærgård**. Så kommer man tæt på Astrid Lindgrens ”børnene fra Krageøen”.

Skinnebussen kører sidst på sommeren fra Hultsfred kl. 10:10 og er i Västervik 11:57 og retur fra Västervik 15:12. Der er en god times kørsel til Hultsfred.

Stensjöby giver en perfekt oplevelse af Sverige i gamle dage. Ca. 1.5 times kørsel. Man kan med fordel starte turen med at køre øst om søen Allgunnen.

Stensjö er et kulturlandskab som dyrkes efter gamle metoder med hest og plov og en pragtfuld landsby med små museer som fortæller om livet på ”Emils” tid. Mange sener i Astrid Lindgrens film er optaget her. Jeg går ud fra at stedet også er en attraktion om vinteren.

Kosta Boda er det sidste aktive produktionsglasbrug med daglig glaspustning. Og så er der jo ”Outlet” butikkerne hvis man er til det. Når man kører mod Kosta Boda, så læg vejen gennem **Uvafors** og stop ved den lille dæmning og det lille elektricitetsværk.

Henrik, Skogslund 28. august 2022